

60. Hicret ve Niyet

Hicret

Hicret, altında çok büyük mana ve büyük hakikatler yatan oldukça büyük bir meseledir. Bu kelime, insanın, bir beldeden bir beldeye hicret etmesini ifade ettiği gibi, insanın bir düşünceden başka bir düşünceye hicret etmesini de ifade eder. Ve yine insanın kendi özünden kendi özüne hicretine de delâlet eder. Kuranda hicret hakkındaki ayetler:

“İman edip de hicret edenler ve Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihat edenler, rütbe bakımından Allah katında daha üstündürler. Kurtuluşa erenler de işte onlardır.” (Tevbe Suresi, 9/20)

“Allah yolunda hicret eden kimse yeryüzünde gidecek birçok güzel yer ve bolluk (imkân) bulur. Kim Allah ve Resûlü uğrunda hicret ederek evinden çıkar da sonra kendisine ölüm yetişirse artık onun mükâfatı Allah’a düşer. Allah da çok bağışlayıcı ve esirgeyicidir.” (Nisa Suresi, 4/100)

İşte bu ayetlerde bu işin ne kadar kutsi ve manevi olduğu vurgulanmıştır.

Hicret, her yüce davada çok önemli bir esastır. Hicret etmedik büyük bir dava adamı, büyük bir mefkûre adamı, büyük bir vazifeli ve ideal adamı yok gibidir. Bugüne kadar hemen herkes, doğduğu yeri, o yüce davası uğruna terk etmiş ve başka bir yere gitmiştir. Hicretin, Allah emri olarak yapılmış olması, onun en bereketli, en ağırlıklı tarafıdır. Çünkü, hicret eden şahsın, ileride vereceği hizmet adına bu göçle gelen bir kısım manalar var ki, o yönüyle de çok ehemmiyetlidir. Hicret, gerçekten Allah’ın hoşuna giden makbul bir ameldir. Çünkü hicret eden kimse Allah için çok büyük bir fedakârlığa katlanmaktadır. Evet, dünyada bir insan ailesini, evlad-ü iyalini, doğduğu yeri çok sever.

Efendimiz bu konuda “Ameller niyetlere göredir. Herkese niyet ettiği şey vardır. Öyleyse kimin hicreti Allah’a ve Resulüne ise, onun hicreti Allah ve Resulünedir. Kimin hicreti de elde edeceği bir dünyalığa veya nikâhlanaacağı bir kadına ise, onun hicreti de o hicret ettiği şeydir.” (Buhari, Nikah 5; Müslim, İmaret 155) İşin ciddiyetini ve önemini bize göstermektedir.

Ashâb-ı Kirâm’ın müslümanlığını derinleştiren ve müslümanlığı bir başka türlü renklendiren Hicret, günümüzde de aynıyle bahis mevzuudur. Ayrıca Hicret’in, Kur’ân talebesine kazandırdığı çok şey vardır. Çünkü herkes doğup büyüdüğü yerde, iyi şeylerle beraber bir kısım menfi izler de bırakır. Evet, her insan doğduğu köyde, şehirde, kasabada, onu tanıyan emsallerinin, yaştlarının arasında bıraktığı menfi izler vardır. Kavga ettiği günler, yumruk salladığı zamanlar vardır. Marifet olsun diye yapıp sergilediği şarlatanlıklar vardır.

Halbuki bütün bunlar, daha sonra Rabbin, ih-san-ı İlahi olarak onun omuzuna yükleyeceği vazifenin tebliğinde, o iş için gerekli olan vakar ve ciddiyet ile telifi katiyen imkânsızdır. Çünkü daha sonraki dönemde davası itibariyle, onun bidayet-i hayatındaki bu çocuksu tavırları, bir kısım kimselerin kafalarını bulandırabilir, vazifesine gölge düşürebilir ve o döneme ait kaçınılması imkânsız bazı tavırlar onların çevrelerinde menfi değerlendirmelere sebep olabilir.

Nitekim Efendimize Mekkeliler Ebu Tâlib’in yetimi diyorlardı. Evet, Cihanların uğrunda fedâ olması gerekli O Zât (sav)’e, O Dürr-i Yektâ’ya (binler ruhumuz olsa fedâ olsun) Ebu Tâlib’in yetimi diyorlardı. Aslında onların böyle düşünmesi O’nun getirdiği mesa-ja karşı bir tavrın ifadesiydi; ama onlar, bu yetimliği kullanmak istiyorlardı. Yani, “yahu dün sokakta bizimle beraber koşuyordu. Şimdi kalkmış semaların üstünde dolaştığını iddia ediyor, bizim aklımızın eremeyeceği şeyler getiriyor.” diyorlardı. Kaldı ki, O nezih ruh ve O dâmen-i muallâ (sav), daima Allah tarafından korunmuş ve Peygamberliğe hazırlanmıştı. Yani tâ ilk günlerinde, bir gaybî inayetle sonraki vazifesine göre hazırlanmıştı.

İman Hicret Beraberliği

Efendimiz döneminde gerçekleştirilen bu hicrete verilen önem, daha sonraki dönemlerde o ölçüde olmamıştır. Allah Resulü, Mekke’de iman eden herkese, „hicret etmeye de biat edeceksin“ diyor ve el sıkarken adeta terazinin bir kefesine imanı, bir kefesine de hicreti koyuyordu.

Evet, Mekke’de davetin artık yapılamaz hale gelmesi, dışa açılmayı ve Müslümanların

kendi ayakları üzerinde durabileceği bir yere gitmelerini de zaruri kılıyordu. Aynı zamanda bu hicret sayesinde Medine’de kurulacak site devletiyle İslam, kâmil manada ve kendi orijini ile temsile kavuşacaktı. İşte bu hicret, bu yeni İslami tekevvünün desteklenmesi adına ayrı bir önem arz ediyordu. Efendimizin “La hicrete ba’del-feth velakin cihadun ve niyyetun=Mekke fethinden sonra hicret yoktur, ancak cihat ve niyet söz konusudur” (Buhârî, Cihâd 1; Müslim, İmâret 86) beyanları da bu hicretin hususi olduğunu açıkça ifade ediyordu. Dolayısıyla gerçek hicret belli bir zaman diliminde Mekke’den Medine’ye yapılan hicrettir; bundan sonra gerçekleştirilen hicretler ise ancak, çok sağlam bir niyetle kıymet ifade edecektir.

Hicret Ruhu

Bizler için hizmet adına hicret çok önemlidir. Evet, her birerlerimiz, mukteza-yı beşeriyet olarak bazı karışık işlere girdiğimizden ve elimizde olmayarak bazılarının hakkımızda bir kısım bulanık şeyler söylediğinden ve söyleyeceğinden, doğup büyüdüğümüz yerden hicret edip ayrılmamız elzemdir. Zira niyetler ne kadar halis de olsa, tam bir emniyet ve güven telkin edebilmek için, muhatapların dimağlarında en küçük bir bulantıya meydan vermeyecek şekilde nezih bulunmamız, nezih tanınmamız şarttır. Bu da ancak, bizim, yanlış ve eksiklerimizi bilmeyenlerin yanında mümkün olur ki, dilimizde bunu “gökten inmiş gibi” sözcüğüyle ifade ederiz... Ve böyle olmamız, böyle görmemiz hizmetin tesiri açısından çok önemlidir.

Sözlük

Vakar: ağırbaşlılık

İhsan-ı ilahi: Allah’ın ikramı

Bidayet-i hayat: Hayatının başlangıcı Biat: bağlılık yemini, kabul etme Mukteza-yı beşeriyet: İnsanlık gereği Dimağ: Beyin, kafanın içi

Hizmet: İnsanlık ve barış içinde bir arada yaşama için çalışma ideali

Hicretteki Niyetin Önemi

Hicret, insanı hizmet etmeye motive eder. İnsan için âdeta bağlayıcı bir yönü vardır. Muhacir, kendi kendine hep, “Ben buraya boşuna gelmedim. Benim bir gaye-i hayalim var. Onu gerçekleştirmek için buraya geldim.”

der, yapması gerekli olan hizmetlere odaklanır. Eğer muallim olarak geldiyse, en güzel şekilde mesleğini icra etmeye çalışır. Bir iş adamı olarak geldiyse, kendisinden beklenen hizmetleri deruhte eder. Kısacası hicret mülahazası onun bütün hayatını kontrol altına alır. Muhacir olarak ne yapması gerekiyorsa onu yapmaya teşvikçi olur.

Ayrıca “Bir an evvel bu faslı kapasak da gitmemiz gerekli olan yere gitsek” mülâhazası taşıyanlar, niyetlerini de kirletmiş olurlar. Bu yüzden, hicret eden bir insan en başta bu tür mülâhazaları zihninden söküp atmalı ve meseleyi zamana, yıllara bağlamamalıdır.

Evet, asıl mesele niyettir. Buhari’nin ilk hadis olarak Sahih ’ine aldığı nebevî kelimada ifade edildiği üzere, ameller niyetlere göredir. Bu sebeple, hicret ederken Allah’ı hoşnut etme niyetiyle yola çıkma, arkasından da ilâ-i kelimetullah, mücahede ve temsille onu taçlandırma çok önemlidir. İnsan, gittiği yere, orada kalma ve oranın insanlarına hizmet etme niyetiyle gitse bile, daha sonra ortaya çıkan yeni durumlara göre hareket etmesi gerekebilir. Kendisi ve hizmet arkadaşları, onun artık başka bir yerde hizmet etmesinin daha faydalı olacağını düşünebilirler. O da tıpkı sahabe efendilerimiz gibi kendisi için nerede daha güzel hizmet etme, sahip olduğu değerleri muhtaç gönüllere ulaştırma imkânı varsa oraya gider, hicretini ikiye katlar.

Evet, niyet çok önemlidir. Bazen hicret etmeden de hicret sevabı alınabilir. Mesela bir kişi, edindiği tecrübeleri ve kazandığı müktesebatı başka yerlerde değerlendirebilme adına hicret etmeyi gönülden ister. Fakat beraber çalıştığı insanlar, onun bıraktığı boşluğu dolduracak başka birisi bulunmadığını, yerinde durmasının daha zaruri olduğunu düşünür ve onu kalmaya ikna ederler. Bu durumda bu kimse inşallah niyetinin sevabını alır. Zira ihtiyaç zuhur ettiği durumlarda hicret etmek önemli olduğu gibi, kalınması gerektiği durumlarda kalmak da önemlidir. Kişi niyetiyle hicrete açık durduğu ve onu arzuladığı sürece – Allah’ın izniyle- hicret etmiş gibi sevap kazanacaktır.

Sonradan Niyet Olur Mu?

Başta hicret niyetiyle gidilmeyip sonradan niyet hicrete çevrilirse, o da başta hicret niyetiyle göç edenler gibi sevaba nail olur. Bu

durum “innel hasenâti yüzhibnesseyyiâti = İyilikler kötülükleri giderir” ayetince de teyit edilen bir durumdur.

Giderken; çalışmak, üniversite okumak vs. için giden bir insan, gittiği yerlerde belli bir şuura erer ve dinine hizmet etmeye başlarsa, bu da onun hicreti olur. Aslında bu durum, hicretin esas manasını da içine almaktadır. Zira peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), bir hadislerinde, hicretin temel esprisini açıklarken şöyle buyururlar: “Gerçek Müslüman, elinden ve dilinden Müslümanların emniyet ve esenlikte olup (zarar görmedikleri) kimsedir. Hakiki muhacir de Allah’ın yasak ettiği şeylerden uzaklaşıp onları terk edendir.” (Buhârî, İmân 4–5, Rikâk 26; Müslim, İmân 64–65.)

Aslında bu hadisi şerife göre yerinde duran ve iradi olarak günahları terk eden insan bile hicret etmiş sayılır. Dolayısıyla vatanlarını şu veya bu sebeple terk edenler, sonradan şuurlanır, günahlara açık hayatlarını düzeltir ve dinin ruhuna uygun yaşamaya çalışırlarsa onların sıfatları da muhacir olarak kaydedilir inşallah. Allah, hicret edenlerin hicretlerini kabul, hicret edemeyenlere de hicret etmeyi nasip etsin.

Sahâbinin Yaptığı Hicretle, Dış Ülkelere Giden İnsanımızın Gitme Keyfiyeti Arasındaki Bağ

İlk hicret için niyet anlamında bu ölçüde bir kararlılık şart değildi. Çünkü herkesin din için hicret ettiği belliydi. Fakat daha sonraki hicretler, o ilk hicret gibi belli bir zaman dilimi içinde o ölçüde muazzam bir iş olmadığından, bazı ibadetlerde olduğu gibi onlarda da niyeti tayin ve tebyin etmek gerekecek. Meselâ Ramazan-ı şerifte hangi oruca niyet edilirse edilsin Ramazan-ı şerife niyet edilmiş olur; çünkü o bir aylık zaman zarfı, bu işe tayin ve tahsis edilmiştir. Ama senenin herhangi bir gününde oruç tutarken, bu nafile olabileceği gibi kaza veya başka bir oruç da olabilir. Öyleyse onu geceden tayin etmek lazımdır.

Bu itibarla ilk hicret edenler, hicret etmiş olurlar, ama onların içinde sadece niyetini hâlis tutmayanlar var mıydı bilmem- onun sevabını tam alamamışlardır. Bundan sonra ise bir ülkeden başka bir ülkeye ister

muvakkat, isterse müebbet olsun göç ederken, niyet ciddî önem arz etmektedir.

Meselâ Türkiye’den çıkıp değişik memleketlere giden insanlar, niyetlerini çok geniş dairede Allah rızası için tutabilirler. Meselâ onlar, şu mülâhazalar içinde olabilirler: Bir; bizim ülkemiz, fakirler, mağdurlar, mazlumlar ülkesidir ve bizim en büyük kaybımız da dünyayı iyi anlayamamamızda ve muasırlarımız zenginleşirken bizim fakir kalışımızdadır. Üstad da diyor ki: “Bizim üç düşmanımız var birincisi fakirlik, ikincisi tefrika, üçüncüsü de cehalet.” Ne olursa olsun bu ülke iyi idare edilemediğinden, oldukça fakir kalmıştır. İkincisi de Türkiye cehalete mahkûm edilmiştir. Öyleyse biz de tıpkı Japonlar gibi dünyanın değişik yerlerine “şeddi-i rihâl” ederek o ülkelerde olan ilim ve teknoloji adına ne varsa onu kendi ülkemize taşımalı ve ülkemizi bir an evvel mamur etmeliyiz. Bunu yaparken de sadece Allah’ın rızasını kazanmayı düşünmeliyiz. Çünkü Allah (celle celâluhu), müminlerin, başka milletlerin sultas altında yaşamalarına razı değildir. Evet başkalarının hâkimiyetleri altında yaşayanlar, her an Allah’ın gazabına uğrama ihtimalleri söz konusudur.

Eyyûb el-Ensari’nin Hicret Anlayışı

Bakın ülkemizin şanlı misafiri Ebu Eyyûb el-Ensari Hazretleri’ne. Yezid döneminde, yetmiş yaşını aşmış iken, at sırtında Medine’den İstanbul önlerine gelmiş. Hayatı boyunca o cepheden bu cepheye koşmuş, sıcak memleketlerde pişmiş bu insan, o uzun yola çocuklarının itirazına rağmen seve seve çıkıyor. İhtimal bu uzun yolculukta hastalanıyor ve İstanbul surları önünde vefat ediyor; ediyor ama vefatı öncesi tabakat kitaplarının kayıtlarına göre; “Beni elinizden geldiğince İstanbul içlerine doğru götürün. Götüremediğiniz yerde beni gömün. Ben Allah Resul’ünden, buranın mutlaka bir gün fethedileceğini duydum. İşte O’nun haber verdiği kahramanların, yiğitlerin kılıç seslerini, at kışnemelerini duymak istiyorum!” diyor.